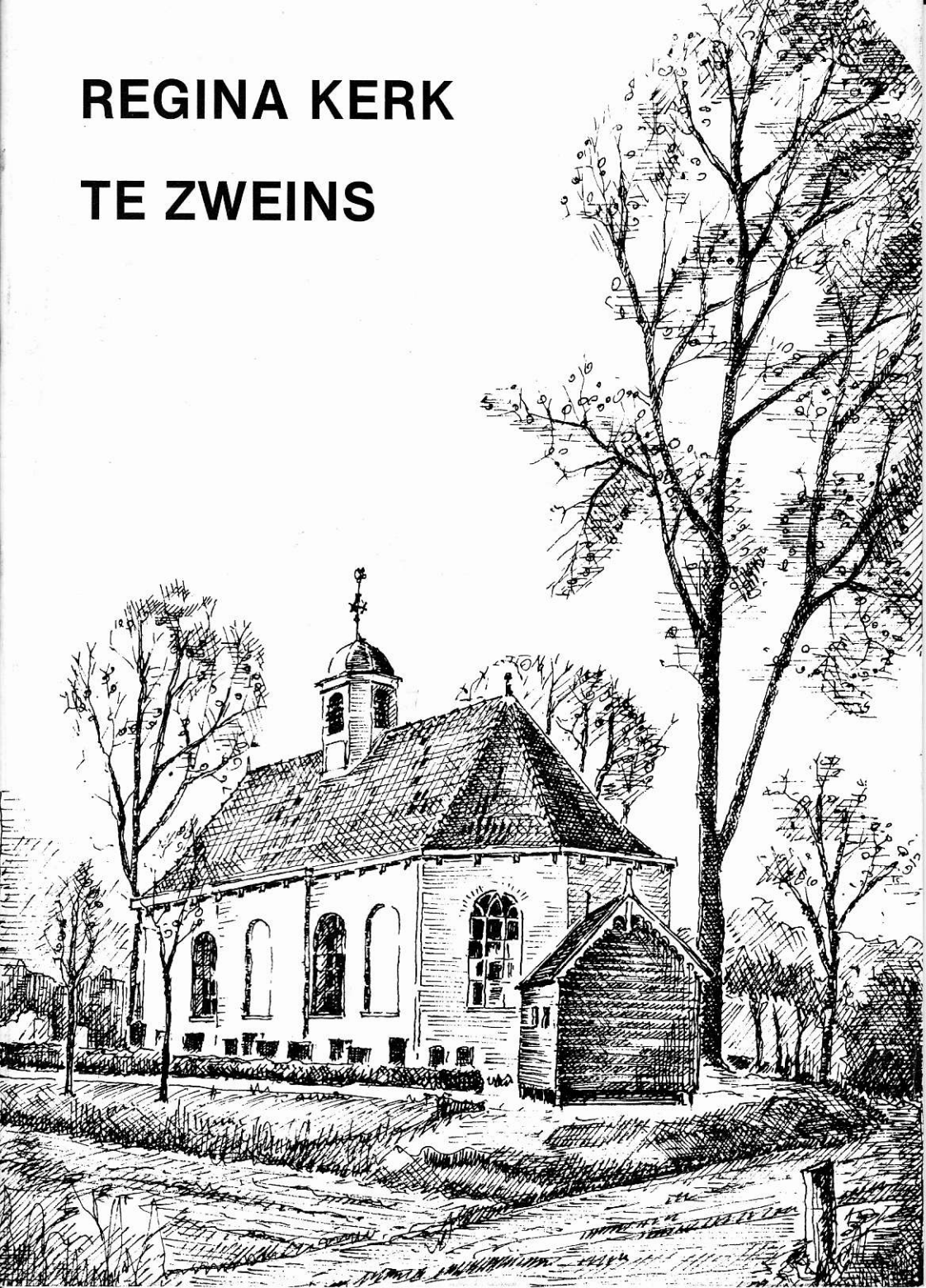

REGINA KERK TE ZWEINS

Geschiedenis van het dorp Zweins

Het dorp Zweins, vroeger Zweinsergea geheten, ligt enigszins ten zuiden van de rijksweg van Franeker naar Leeuwarden en is één van de tien dorpen die de gemeente Franekeradeel telt.

Het inwonerstal van 100 is klein. Tegen het einde van de 19e eeuw woonden de meesten hiervan op het buurtschap Kingmatille, gelegen aan de trekvaart van Harlingen naar Leeuwarden, thans het Van Harinxmakanaal. De oude trekvaart werd in 1507 door Hertog Georg van Saksen gegraven.

Op Kingma- of Keimpetille was over de oude trekvaart een hoge brug of tille, zodat het voor de hand lag dat juist hier een pleisterplaats ontstond, waar o.a. de paarden gewisseld en gestald konden worden. Om dan ook de reizigers ten dienste te kunnen zijn, valt het te begrijpen dat neringdoenden zich hier vestigden. In de 17e eeuw moest men op Kingmatille tol betalen aan "de tolman".

Kingma State ± 1700.

Bij het graven van het huidige kanaal werd in 1950-1951 de oude brug afgebroken, zodat deze verbinding niet meer bestaat.

Zoals uit de naam van "de tille" en aansluitende buurt reeds blijkt, speelde het geslacht van de Kingma's een belangrijke rol in de geschiedenis van het dorp. Hoewel Kingma State, eertijds "Kingjum" werd genoemd en oorspronkelijk een gewone boerderij was, werd door goed beheer en het sluiten van "goede" huwelijken, deze State uiteindelijk geheel eigendom van het geslacht Kingma. Vooral tijdens het leven van Saeckle van Kingma, hij overleed op 12 februari 1652, breidde het bezit van de Kingma's zich aanzienlijk uit. Hij was medegecommiteerde in de rekenkamer van de provincie Friesland. In 1700, na het overlijden van Igratius van Kingma, ging de State over naar de familie Beyma thoe Kingma. Deze familie heeft ervoor gezorgd dat er veel werkgelegenheid in het dorp kwam. De laatste bewoner van Kingma State is Julius Matthijs van Beyma, die in 1847 sterft. Pas in 1864 wordt ten behoeve van Jhr. K.J.H. van Beyma thoe Kingma de State publiek verkocht.

Behalve Kingma State waren er ook nog Rinneida en Heerema state; laatstgenoemde werd gesticht door het geslacht Heerema. De state heeft gelegen ten zuiden van het kerkhof, nu het laag afgegraven land. Deze werd in 1782 bewoond door de weduwe van Vincentius Glinstra, Amelia Lycklama à Nijholt, die een herenbank in de kerk liet plaatsen. De state werd in 1814 helaas afgebroken.

De kerk te Zweins

De kerk werd gebouwd in de jaren 1782-'83 ter vervanging van een oudere (uit de 13e eeuw) en is een eenbeukig gebouw, dat aan beide korte zijden driezijdig gesloten is. In het midden op het dak een dakruiter een koepeltje.

Zoals gezegd werd deze kerk gebouwd om een voorganger te vervangen, over de oude kerk, vermoedelijk in de 13e eeuw gesticht en gewijd aan de H. Regina, is maar weinig

bekend. Het afbreken van deze oude bouwvallige kerk in 1782 is zeer grondig gebeurd. Zo zelfs dat van de fundamenteën, zelfs die van de toren, bij een onderzoek in mei 1979, door het R.O.B. uit Amersfoort uitgevoerd, geen spoor werd teruggevonden. Voor de fundering van de nieuwe kerk heeft men wel gebruik gemaakt van afbraakmateriaal van de oude kerk. Deze oude kerk was gebouwd van gele kloostermoppen. Aan de westzijde van de kerk stond een zadeldaktoeren.

Op 6 maart 1782 werd de bouw van de nieuwe kerk aanbesteed en op 5 oktober 1783 werd de nieuwe kerk ingewijd.

De kerk is gerestaureerd in 1978/1980 door de Stichting Alde Fryske Tsjerken.

De kerk bezit een gaaf interieur uit de bouw-tijd dat eveneens is gerestaureerd. De preekstoel staat tegen de oostwand. Daarvóór aan weerszijden een overhuifde herenbank met tussen deze banken het doophek. Aan weerszijden van het brede middenpad een rij banken. Bij het gehele meubilair bleef na de restauratie de oorspronkelijke kleur bewaard. De kerkruimte wordt afgedekt met een houten tongewelf op consoles.

Gezicht op het dorp Zweins in de 18e eeuw, naar een tekening van een onbekende tekenaar.

Bijzonderheden en ontdekkingen tijdens de restauratie

Kapkonstruktie

De thans aanwezige ijzeren trekstangen zijn aangebracht als vervangers van eikehouten trekbalken, die op dezelfde plaatsen voorkwamen. De afmetingen hiervan waren 280 x 335 mm. Vermoedelijk waren deze aan de noordzijde vlak langs de muur afgezaagd en de ijzeren trekstangen hieraan bevestigd, zodat de verbinding met de kap via de muurplaten in stand werd gehouden.

Aan de zuidzijde was dit niet mogelijk, omdat deze koppen hier waren vergaan; de gekozen oplossing, — de trekstangen waren

eenvoudig van een haakse bocht voorzien en vervolgens ingemetseld in de muur, — bleek konstruktief slecht te zijn. De zijwaartse druk van de kap op de muren uitgeoefend kon niet meer afdoende worden opgevangen, vooral ter plaatse van de dakruiter had dit gevolgen, die nu nog zichtbaar zijn. Er ontstond hierdoor een knik in het dak, waardoor de dakruiter naar het zuiden overhelt.

Grafkelder

Tijdens de restauratie deed men de ontdekking dat zich onder de vloer een grafkelder

1979 - Kap tijdens de restauratie.

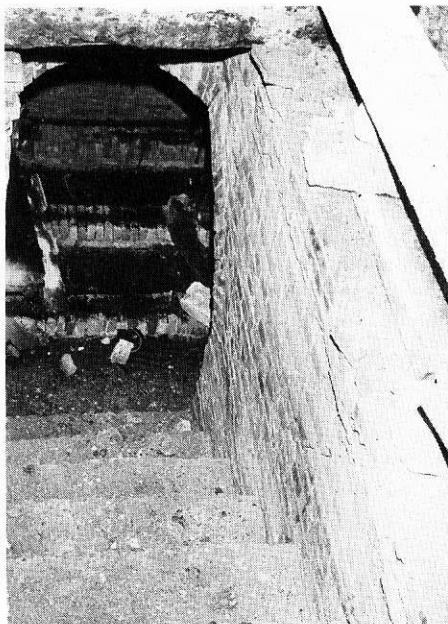

Na de restauratie helt de dakruiter over naar het zuiden.

bevindt, waarvan de ingang is afgesloten door een zerk. Deze grafkelder heeft toebehoord aan de familie Beyma thoe Kingma en is in 1828 gesloten, nadat buiten de kerk aan de noord-oostzijde een vervangende kelder was gebouwd. Eén en ander hield verband met het feit dat er van overheidswege een verbod tot begraven in kerken was uitgevaardigd. Vermeld dient nog te worden dat de kelder in de kerk opgebouwd is uit rode drielingen, een zeer klein formaat baksteen. De kelder is toegankelijk via een stenen trap, terwijl de kelder afgedekt wordt door een tonvormig gewelf. De vloer bestaat uit plavuizen.

Doopvont

Onder de banken in het zuid-westelijke deel van de kerk werd een vloertje gevonden van gele kloostermoppen, ca. 120 x 120 cm, met rondom een gemetselde opstand, die aangeeft dat de kerkvloer op een hoger niveau heeft gelegen. De veronderstelling is, dat dit de plaats is geweest voor het doopvont.

Toegang tot de grafkelder via stenen trap.

Vloertje van gele kloostermoppen.

Beeldhouwwerk

Tijdens graafwerkzaamheden stuit men aan de noordkant van de kerk op enkele platen zandsteen, die bij nader onderzoek delen van een altaarblad blijken te zijn. Onder deze zandsteenplaten blijkt een zeer merkwaardige vondst te zijn verborgen: naar boven komen een zevental taps toelopende gele kloostermoppen welke op het kopse eind zijn voorzien van beeldhouwwerk. Dit bestaat bij vijf stuks uit complete figuren en bij twee uit een borstbeeld. Tevens komen een aantal geprofileerde stenen aan het licht die naar alle waarschijnlijkheid hebben toebehoord aan een achtkantige

zuil. Het R.O.B. is van mening dat er een unieke vondst is gedaan, waarvan men vermoedt dat het fragmenten van een doopvont betreffen. Als datering dient het midden van de 15e eeuw te worden genoemd. De figuren die aangebracht zijn dragen een Bourgondische klederdracht en moeten voordat zij werden gebakken, in natte klei uitgesneden zijn. De vijf figuren zijn in verschillende houdingen geplaatst, de beide borstbeelden stellen waarschijnlijk heiligen voor.

Getracht zal worden er een doopvont van te reconstrueren en een plaats te geven in de kerk.

Beeldhouwwerk in Bourgondische klederdracht.

Midden 15e eeuws beeldhouwwerk te Zweins.

Preekstoel

Tijdens werkzaamheden aan de kuip van de preekstoel werd geconstateerd dat deze aan de binnenkant geheel is bekleed met vuren delen. Bij nader onderzoek blijkt dat de panelen aan de binnenkant verkoold zijn, wat betekent dat er brand in de kerk is geweest.

Die brand heeft waarschijnlijk in 1916 plaatsgevonden. De kansel te Zweins is tegen de oostmuur geplaatst. Het is een eiken preekstoel met gesneden bloemmotieven op de hoeken en vervaardigd in 1783 door de bekende antieksnijder Hermanus Berkebijl, die ook aan het kerkinterieur te Mantgum heeft gewerkt in 1781.

Ook hier de bekende zgn. protestantse opstelling van het meubilair. We weten dat in de meeste gevallen de verandering van het kerkmeubilair in de 19e eeuw of in het begin van de 20e eeuw tot stand kwam, maar hier te Zweins heeft dit in de 18e eeuw reeds plaatsgevonden.

De kansel kwam niet tegen de zuidmuur maar werd naar de oostelijke koorzijde geplaatst.

Doophek en lezenaar dateren ook uit 1783, een 17e eeuwse avondmaalstafel; twee psalmttekstborden uit 1783, of deze van de antieksnijder Hermanus Berkebijl zijn is niet geheel duidelijk.

Het Epitaaf

Het zandstenen grafteken of epitaaf in de noord-oost muur, tussen de herenbank en preekstoel, voor Jaeycke Kingma van Vierssen, overleden in 1652 en echtgenote van Ignatius Kingma, met een gedicht van ds. D. E. L. Hesenaar:

"Dat Godt te samen voecht, can Hij haest weder scheiden

*En breken 's Houwlijcks band en nemen een van beiden,
Gelyck als in dit schrift in marmer uijt geprent*

Een yder die 't aenschout, gemaect wort hier beken:

Jaeycke, der vrouwen roem, een beelt van vele deuchden;

Jaeycke door wiens bedryf de vromen haer verheuchden,

Wort door een hete koorts met 's Lyfsvrucht weggeruckt

En als een jonge roos uyt 't Hofjen afgeplukt.

Sij was door 't echtebed, geen drie en dertich weken met Kingma vergeselt.

Maar na dat zyn bezweken.

De krachten van haer lijf: de Doot een eynde maeckt,

Terwyl haer man voor 't Landt in Brouwershaven waeckt."

Ds. E.L. Hesenaers S.M.

Obyt 28 july 1652 in Schingen - Slappeterp

Het uurwerk en de klok in de dakruiter

Het 17e eeuwse torenuurwerk bevindt zich op een zolder in de dakruiter. De luidklok is uit 1471, gegoten door Steven Butendüc.

Deze klok die in de dakruiter hangt, is tijdens de oorlog 1940-1945 wel gevorderd en door de bezetters afgevoerd, maar gelukkig onbeschadigd teruggekomen.

De tekst op de klok luidt: "Ik heet Regina, ik betreur de doden en roep de levenden tot Godes dienst

Steven Bütenduc fecit anno MCCCCLtt1.

Regina betekent (koningin) der ere van de Heilige Maagd of is bedoeld als Patrones van de kerk te Zweins.

Interieur-overzicht naar het oosten gezien, herenbanken, epitaaf en preekstoel.

Het "Joh. Fried. Wenthin" orgel

Het orgel in de kerk van Zweins werd in 1785 gemaakt door de orgelmaker Johann Friedrich Wenthin uit Emden.

J.F. Wenthin (1746-1805) vestigde zich in 1774 te Emden als orgelmaker, waar hij in dat jaar de bouw van het orgel in de hoofdkerk van de stad Emden ter hand nam. Hij had zijn opleiding vermoedelijk bij een Noord-Duits orgelmaker genoten. Veel orgels worden door hem in het uiterste noordwesten van Duitsland gemaakt. In Nederland maakte hij behalve het orgel van Zweins ook het orgel te Nieuwolda in 1787.

Als orgelmaker stond J.F. Wenthin in zijn dagen in hoog aanzien. Zijn zoon Joachim zette de orgelmakerij na zijn vaders dood voort.

In het noordelijk orgellandschap van ons land nemen de orgels van Wenthin een aparte plaats in. Hun vormgeving wijkt geheel af van wat de eigen orgelmakers in die zelfde tijd tot stand brachten. De disposities bevatten nieuwe elementen, zoals de dwarsfluit en strijkende registers. Ook op het gebied van de tongwerken bevatten de Wenthin-orgels nieuwe geluiden.

Zijn pijpfactuur is opvallend, en zeer persoonlijk. Wat aan intonatie bewaard bleef, heeft een treffend en zeer fraai karakter.

Het orgel van Zweins tenslotte bevatte wat uitvoering betreft (vooral de klaviatuur) zeer luxe elementen.

Een bestek betreffende deze orgelbouw is in de archieven van de kerkvoogdij niet gevonden.

Tot 1877 zal het orgel hoogstwaarschijnlijk in oorspronkelijke staat bewaard zijn gebleven. In de jaren voorafgaand aan 1877, werden namelijk in de rekeningboeken van de kerkvoogdij geen posten betreffende het onderhoud van het orgel aangetroffen.

In 1877 voerden de orgelmakers L. van Dam te Leeuwarden een ingrijpende verbouwing van het instrument uit.

Van Dam transformeerde het Wenthin-orgel

met zijn fraaie aamleg en rijke dispositie tot een bescheiden orgel met klaviatuur aan de zijkant. Daarbij ging een aanzienlijke hoeveelheid materiaal van Wenthin verloren.

De verbouwing, die zeer nieuwsgierig is, omvatte de volgende werkzaamheden:

De balgenkas achter het orgel werd gesloopt. De onderkas werd naar achteren vergroot. Hierdoor werd het mogelijk in de onderkas een magazijnbalg te plaatsen. Deze verving de drie spaanbalgen van Wenthin.

Vlak boven de magazijnbalg werd de nieuwe lade gelegd. Deze kwam in de plaats van de Wenthin-lade. Nieuw was deze lade overigens ook niet. In de kleppenkast staat vermeld, dat de lade door Albertus van Gruisen gemaakt is. Als we inventariseren, welke Van Gruisen-orgels Van Dam voor 1877 gesloopt heeft, komen we tot de veronderstelling, dat deze lade de Rugwerklade van het Van Gruisen-orgel van Heerenveen zou kunnen zijn.

Op deze lade werden 8 registers pijpwerk geplaatst, vrijwel geheel bestaande uit Wenthin-pijpwerk, waarvan de klank onaangestast bleef. Wel veranderen veel pijpen van functie. Aan de linkerkant situeerde Van Dam de klaviatuur. Hierin nam Van Dam materialen van Wenthin op, zoals het klavier en de knoppen.

Helaas raakte door deze verbouwing de relatie tussen front en binnenwerk zoek. Het gehele binnenwerk staat in feite in de onderkas, terwijl zich achter het front nauwelijks meer iets bevindt.

De reden voor deze ingrijpende verbouwing is moeilijk na te gaan.

Op 10 mei 1877 werd het orgel na de verbouwing ingebruik genomen. Sindsdien is er nauwelijks iets veranderd. Voor enkele jaren heeft de Firma Bakker en Timmenga de walsarmpjes, die door broosheid nogal eens afbraken, geheel vernieuwd.

De kas van het orgel is door Wenthin van eikenhout gemaakt, met een achterwand van grenen, en een grenendak. Vrijwel de gehele kas is, ondanks de vertimmering van 1877, nog aanwezig. Ook de kleuren lijken authentiek te zijn.

Zoals gezegd, werd de kas in 1877 wat de onderbouw betreft, naar achteren vergroot. De bovenkas behield de oorspronkelijke diepte, die voor een orgel van 13 register zeer gering moet worden genoemd. In de achterwand van de bovenkas zijn de oorspronkelijke kleine stemluikjes voor het stemmen van de tongwerken nog aanwezig. Aan de linkerzijde werd in 1877 de klaviatuur aangelegd. Het oorspronkelijke paneel, dat hiervoor verviel, werd aan de rechterzijde voor de vergroting gebruikt. Van Dam vulde de linkerzijde met een eiken luik over de diepte van de kas aan.

Het kastje voor de klaviatuur van 1785, aan de oostzijde van de kas, is sinds 1877 geheel leeg. De cylinderdeurtjes zijn er nog. Ook het authentiek, uitneembare pedaalschot is nog aanwezig.

De vele gebogen vormen van het front bestaan uit eiken delen, soms wel 5 opelkaar, die onderling verlijmd zijn. Er is opvallend weinig snijwerk. De vleugelstukken zijn ietwat merkwaardig, het lijkt of ze recht afgezaagd zijn.

De kleuren van de kas en balustrade zijn imitatie noten, met zwart op lijsten en profielen. De grenen achterwand bezit een paars-rose kleur.

Het front, een middentoren met daarnaast afwisselend hol en bol gebogen velden bezit de volgende aantallen frontpijpen: 6-7-6-7-6-7-6.

Volgens Knock bezat het orgel drie balgen, als windvoorziening, hetgeen spaanbalgen geweest moeten zijn.

De balgenkas werd in 1877 gesloopt, waarbij ook de balgen verdwenen. Belangrijke delen van de balgstoel bleven echter bewaard. De ene zijde was in de westwand van de kerk verankerd, en is daar gewoon blijven zitten. Een raamwerk van drie staanders, door dwarsbalken verbonden, geeft

daarmede aan, dat er inderdaad drie liggers zijn geweest.

De staanders met dwarsbalken aan de orgel-zijde van de stoel verdween, maar het materiaal werd echter merkwaardigerwijs verwerkt in de trap achter het orgel, die naar het kerkgewelf leidt.

De huidige magazijnbalg dateert uit 1877. Ook de kanalisering is uit dat jaar, geheel in eiken vervaardigd.

De schepbalgen werden bediend met een handpomp, die aan de rechterzijde uit de kas steekt.

De klaviatuur is door Van Dam in 1877 aan de linkerzijde aangelegd.

Oorspronkelijk bevond de klaviatuur zich aan de oostkant. Het fraaie klavier heeft ivoorbeleg, in twee delen opgelijmd, op de ondertoetsen, ebben boventoetsen. Het ivoorbeleg is met koperen pennetjes extra vastgezet. Het ebbenbeleg van de boventoets is met twee pennetjes bevestigd. Toetsen en klavierraam zijn van eikenhout. In de toetsen bevinden zich van C tot e' gaatjes, waar oogjes ingeschroefd geweest zijn. Dit houdt verband met het aangehangen pedaal van Wenthin, dat bovenstaande omvang moet hebben gehad. De gaatjes liggen ver naar achteren, hetgeen verband houdt met het houten deel, waarop de klaviatuur oorspronkelijk lag, de maten zijn nagegaan, en kloppen precies.

Het huidige aangehangen pedaal is, inclusief walsbord en abstractuur, uit 1877.

Oorspronkelijk bezat het orgel 19 of 20 registerknoppen, thans zijn nog 11 knoppen aanwezig. Zij wijken geheel af van het Van Dam-beeld, en kunnen heel goed van Wenthin zijn.

De orgelbank, zeer fraai van vorm, is zeker nog uit 1785. In 1877 is de bank op klossen gezet, omdat Van Dam gewend was, zijn pedalen hoog te leggen, daardoor de bank ook verhoogd moest worden.

Dispositie en pijpwerk

Dispositie van 1785

(volgens Knock)

Prestant	8 vt
Bourdon	16 vt disc.
Holpijp	8 vt
Fluit Travers	8 vt
Prestant	4 vt
Violon	4 vt
Gemshoorn	4 vt
Nassat	3 vt
Salicet	2 vt
Woudfluit	2 vt
Mixtuur	3, 4, 5 st.
Clairon	8 vt
Vox Angelica	8 vt

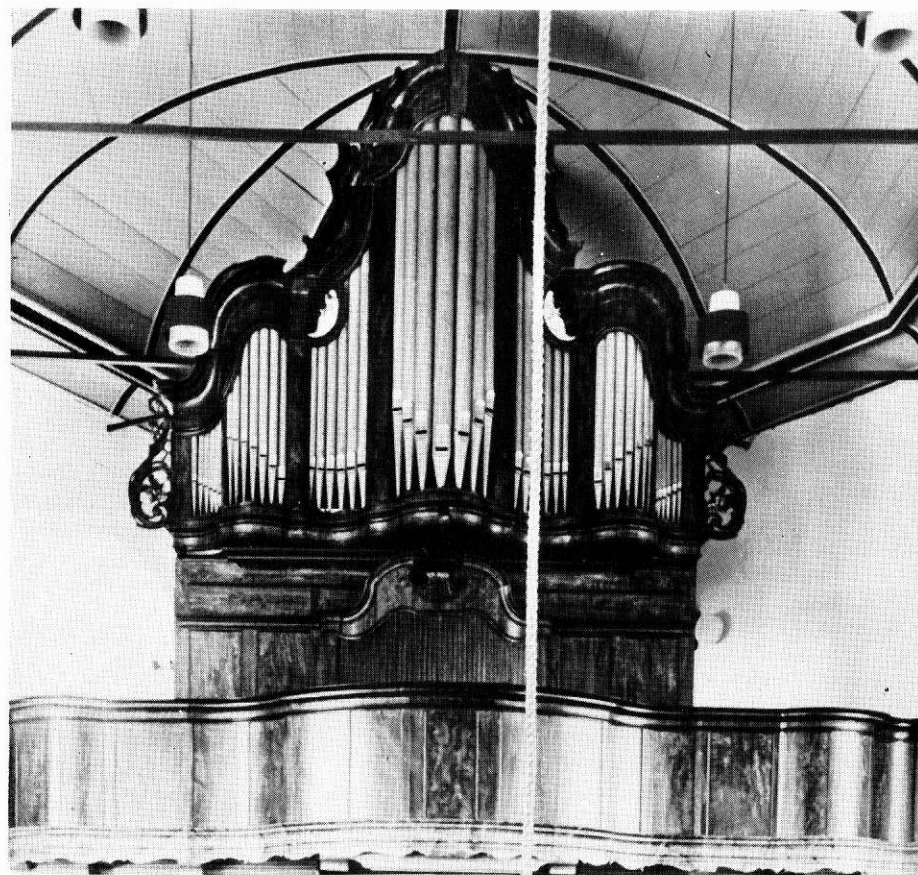
Dispositie thans

Prestant	8 vt
Bourdon	16 vt disc.
Holpijp	8 vt
Octaaf	4 vt
Viala di Gamba	8 vt
Fluit Travers	4 vt
Gemshoorn	2 vt
Trompet	8 vt disc.

Een geschreven kwitantie uit 1785.

"1785. Ik ondergeschreeven bekenne ontvang te hebben van E.M. van Beijma als Administrerende Kerkvoogd van Sweins Een somma van Een duisend en dertig Caroliguldens tot volle betaling van het gehele nieuwe Orgel met kast in de Kerk aldaar waaraf deesen passeere voor eijndelijke en absolute Quitantie Sweins den 26 Junij 1785

Joh. Fried. Wenthin"

Het J. F. Wenthin orgel.

De grafstenen, de rouwborden en de beide herenbanken

De grafstenen, de rouwborden en de herenbanken herinneringen aan de historie van Zweins. Ze zijn afkomstig van de inwoners, die in hun tijd tot de "groten" van het dorp behoorden. Financieel waren zij in staat om in de kerk een eigen graf en een eigen zitplaats te kopen.

De grafstenen behoorden merendeels bij de beide buitenplaatsen, die eens het dorp sierden met hun singels, tuinen en bossages. Het waren **Herema State** en **Kingma State**.

Zerk 1

In het koor ligt de helft van een zandstenen zerk, waarop met Gotische letters staat: INT IAER ONS HEREN MCCCCLXXXII... De andere helft van deze zerk, waarop de naam van de overledene vermeld stond, is vroeger helaas verloren gegaan, zodat we naar die naam kunnen gissen. Misschien is het de zerk voor Agga van Herema, de stamvader van het Herema-geslacht, dat te Zweins heeft gewoond. Een edelman was n.l. in staat om een dergelijke steen uit Duitsland te importeren.

Zerk 2

Onderste gedeelte van een zeer grote, fraai beeldhouwde zerk.

... (SYBRA)NT VAN HEREMA. INT IAER ONS HEREN MV^cL (= 1550) DEN XXII FEBRVARIJ ST(ERF)...

Het echtpaar Sybrandt van Herema en Auck Wigles Kamstra woonde in 1529 te Zweins. De sterfdatum van Sybrandt is niet bekend en die van Auck staat op dit fragment te lezen: 22 febr. 1550. Uit verschillende fragmenten, die thans nog aan de rand van het kerkhof liggen, valt zelfs nog de naam Auck Kamstra samen te stellen. De

Zerk 3.

zerk werd stuk geslagen en opgeruimd, toen de erfgenamen uitgestorven waren en de graven werden verkocht. De nieuwe eigenaars maakten korte metten met de grafsteen; wel jammer, want deze zerk was schitterend beeldhouwd en wellicht afkomstig uit de werkplaats van de bekende beeldhouwer Vincent Lucasz. te Franeker.

Zerk 3

A(NN)O 1580 DEN 19 OCTOB(ER) STERF LUTS IELGER VAN FEIJTSMA ENDE AUCK VAN HEERMA DOCHT(ER)

Zerk 4

A(NN)O 1585 DEN 23 NOVEMBER STERF RYURD FEIJTZMA IELGER VAN FEIJTZMA ENDE AUCK VAN HEERMA Z(OO)N
laet de kijnderkens tot my Coemen ende Weert hen nyet Want sulcke is het Conynckrijcke Godts Mar(cus) 10.

Zerk 5

A(NN)O 1588 DEN 31 MARTI STERF WIGLE FEYTZMA IELGER VAN FEYTZMA ENDE AUCK VAN HEERMA ZOON

Voor Waer segge ick V lieden sie Wije het Coninckrycke Godts n(iet) en ontfanct als een kindeken die en sal daer niet incoemen. Herema State kwam na de dood van Sybrandt van Herema en Auck van Kamstra in handen van een nicht, Auck Bockes Herema, die getrouwd was met **Jelger Hessels van Feytsma**. Zij woonden hier in 1581. Jelger werd rentmeester-generaal van de Domeinen in Friesland en later ook nog grietman van het Bildt. Hij en zijn vrouw zullen meestal in Leeuwarden hebben gewoond en Herema State als zomerresidentie hebben gebruikt. Hun 5 kinderen waren niet sterk. Drie overleden op jeugdige leeftijd en werden hier begraven. De twee andere kinderen bereikten de middelbare leeftijd niet. In het midden gedeelte van deze drie zerkjes stonden eens de wapens van de ouders en op de hoeken de wapens van de grootouders. Tijdens de Bataafse Republiek (1795) moesten alle wapens en titels worde afgehaakt. Want men vond: Alle mensen waren broeders en zusters en dus gelijk. Daarom geen wapens en adellijke titels meer. En de dorpstimmerlui kregen de opdracht ervoor te zorgen, dat de tekens des onderscheids werden weggenomen. Zo moesten ook de rouwborden die in de kerken hingen, worden weggenomen en verbrand, wanneer de eigenaars ze tenminste niet zelf hadden weggehaald en op zolder bewaarden, zoals met sommige borden hier gebeurde.

De timmerman van Zweins was niet helemaal deskundig, want de helmtkens, die boven de wapens staan en bij de wapens behoren, heeft hij rustig laten staan. Dit helmteken was bij de Feytsma's een pronkende pauw.

De erfgenamen van Jelger van Feytsma hebben het slot, de poort, de singel en de bijbehorende landerijen (waarvan "eenige landen seer bequaem om te tichelen tot stien ende pannen aen de vaert gelegen) verkocht. Naderhand is het slot afgebroken en in 1718 was het hornleger (= het erf) leeg. Dit erf lag ten zuiden van de kerk en het grensde onmiddellijk aan het kerkhof. Meer naar het zuiden was toen een nieuw buiten verzezen, eveneens Groot Herema genaamd. Dit was het eigendom van Johannes van der Waeyen, professor in de theologie aan de hogeschool te Franeker.

Herenbank van Lycklama à Nijeholt

Behalve de graven in de kerk bezaten de eigenaars van Herema State ook nog een herenbank in de kerk. Toen de oude kerk in 1781 werd afgebroken en vervolgens werd herbouwd, werd de oude Herema-bank niet weer opgesteld. Amelia Wiskia Lycklama à Nijeholt, de weduwe van Vincentius van Glinstra, de eigenares van Groot-Herema, liet een herenbank vervaardigen naar de smaak van die tijd. In de overkapping prijken de wapens van Van Glinstra en Lycklama à Nijeholt (de wapens met de haan en de boom met drie cirkels).

Zerk 6

ANNO 1590 DEN 18 AUGUS(US) STERF DE EERENTVESTEN INTTE VAN KINGMA OLT INT 34 IAER

ANNO 1623 DEN 6 MAIJUS STERF DE EERBAR(E) TRIJNTIE SAECKLES D(OCHTE)R V(AN) SANSTRA ZIJN WIJF OLT INT 61 IAER.

De doot die maeckt ons al gelyck
In allen stand tsy arm of ryck
want eer t gebeent op hoope leidt
Siet man aldaer geen onderscheyt.

Inte Jellesz. Kingma bewoonde Kingma State, dat oorspronkelijk een gewone boerderij was en waarin de voorouders van Inte een belangrijk aandeel in eigendom hadden verkregen. Tenslotte was de sate helemaal

het eigendom van de Kingma's geworden. Goed management en goede huwelijken waren daar niet vreemd aan. Zo trouwde Inte met Trijnie Saecklesdr., afkomstig van het Sand onder Itens. Haar ouders bezaten verschillende onroerende goederen.

Op de graven van Inte en Trijntie zal na de dood een eenvoudig zerk zijn gelegd, tot in 1639 hun zoon het nodig achtte deze door een zerk te vervangen, die meer met zijn positie overkwam.

Zerk 7

A(NN)O 1652 DEN 12 FEBRUARI STERF DEN E(DELEN ENDE ERENTPHESTEN) SAEKELE VAN KINGMA MEDE GECOMITEERDE IN DE REKEN-CAMER DESER PROVIN-CIE

ANNO 1626 DEN 19^{EN}IANNEVARI STERF DIE EERBARE BUCK TOEMES D(OCHTE)R, VAN SLOTEN SYN WYF OVT INT 33 IAER Zyn gesturven Sybrant Kingma den 17 Iulies 1615, Andris Kingma den 29 Iulies 1615, Trintie Kingma den 2 Aprilis 1617, Toemes Kingma den 1 Augusti 1630, hier begraven.

Saeckele Intes Kingma werd rekenmeester van Friesland en hij stond dus mede aan de financiële pols van onze provincie. Daarmee was de weg gebaad naar een hogere stand, die van het patriciaat. Dit bracht met zich mee, dat hij voor zich en voor zijn ouders zerken in de kerk liet maken door een gerenommeerd zerkhouwer, Jacob Douwes. Diens initialen staan in de bovenrand van de door hem vervaardigde werkstukken.

Zerk 8

A(NN)O 1700 DEN 26 NOVEMBER STERF DE WEL: EDELE GESTRENGE HEER IGNATIUS (VAN) KINGMA BRIGADIER COLONEL VAN DE RUITER(IJ) (DER) VEREENIGDE NEDERLANDEN OUT SYNDE IN HET JAAR 79 IAAR

DEN 28 IULY 1652 STERFT VROUW IAIKE VAN VIERSEN SYN E(DELE) D: EERSTE HUISVROUW VAN DE WEL EDELE GESTRENGE HEER IGNATIUS VAN KINGMA OUT INT ... IAAR

Ignatius van Kingma, de zoon van vorengenoemde echtelieden, had een stormachtige jeugd. Hij studeerde in Utrecht, waar hij een meisje leerde kennen, dat hij met geweld tot zijn vrouw dacht te maken. De opzet slaagde niet en de vader diende een vordering in om zijn dochter (en haar kind!) genoegdoening te schenken.

Van studie schijnt toen niet zo veel meer terecht zijn gekomen, want Ignatius koos een militaire loopbaan. Eerst werd hij brigadier en vervolgens kolonel van een compagnie ruitery. Van hem zijn nogal wat stukken bewaard gebleven, waaronder vrij wat processen, die hij voerde. Over het recht van visserij in de vaart van Dronrijp naar Franeker, over achterstallige huren, die zijn huurboeren moesten opbrengen, over het recht van het houden en jagen van zwanen en ook met zijn buurman, prof. Johannes van der Waeyen, die het recht had het hek van Kingma te openen en langs de singel van Kingma State naar Franeker te rijden.

In 1651 trouwde Ignatius met Jaycke van Viersen, een dochter van Jurjen van Viersen, de muntmeester van Friesland. Hun huwelijksgeluk duurde maar heel kort, nog geen 33 weken, want Jaïke overleed reeds op 28 juni 1652. Ignatius liet in de kerkmuur een monument oprichten ter harer gedachtenis (zie foto pag. 8).

Ignatius hertrouwde in 1654 met Ydt (of: Ida) van Meynsma, een weduwe uit een goed Katholiek geslacht. Vermoedelijk is ze met haar man Hervormd geworden. In 1671 toen ze haar levenseinde voelde naderen, maakte ze haar testament. Hierin schonk ze de kerk te Zweins een grote zilveren beker voor het Avondmaal en een mesken (geelkoperen) kroon. Ze overleed in de nacht van 29 op 30 nov. 1671 en in de nacht van 5 op 6 dec. daarop werd ze in de grafkelder te Beers bij haar verwanten bijgezet. Ignatius overleed in 1700 en toen kwam een einde aan de constante bewoning door Kingma's van Kingma State meer dan 200 jaren.

Omdat uit de beide huwelijken van Ignatius geen kinderen werden geboren, vererfde het Slot aan aanverwante geslachten, zoals Van Gemmenich (thoe Kingma), Adius en Van Beyma (thoe Kingma).

Herenbank Beyma thoe Kingma

In 1782 werd het Kingma slot bewoond door de echtelieden Julius Matthijs van Beyma (thoe Kingma) en Fokel Helena van Burmania. Zij lieten toen net als de bewoners van Groot Herema een herenbank in de kerk bouwen. In de overkapping werden de wapens Van Beyma en Burmania aangebracht. En in het wapen Van Beyma (2 gekruiste lisdoden en een zwaard) werd het

oude Kingma-wapen (2 kinkhorens en een pijl) opgenomen. Dit Kingma-wapen komt ook ongeschonden voor op een stukje steen, dat eveneens in de vloer een plaatsje kreeg.

Zerk 9 (zie foto pag. 14).

Grote zerk, die voor de restauratie in de buitenmuur aan de zuidzijde was gemetseld. Deze zerk hoort eigenlijk te Sexbierum, maar is op een onbekend tijdstip naar hier overgebracht.

A(NN)O 1553 DEN 9 IVNIJ STERF SEERP FETZA VAN ADELEN ENDE A(NN)O 1567 DEN 4 APRIL CLAES VAN ADELEN SIJN ZOEN

De overledene (Seerp) staat er in volle wapenrusting op afgebeeld. Met de helm en de ijzeren handschoenen aan zijn voeten. In zijn linkerhand houdt hij het wapen Van Adelen (met sleutel en twee sterren) vast. Serrapius genitor probs Nicolaes Adelae Hic recubant stirpus regia nobilitas Seerp, de vader, (en) Nicolaes, de zoon, rusten hier, koninklijke adel van het geslacht Adelen

Het geslacht Van Adelen beroemde zich erop, dat ze langs vrouwelijke voorouders nog afstamden van de oudfriese koning Aldgilles. Ook Seerp van Adelen zinspeelde in het grafschrift nog even op deze afstamming. Seerp woonde op de stins Adelen te Sexbierum.

Onder de houten vloer lagen de grafzerken.

rum. Toen hij in 1552 in zijn woonplaats op de uitmonstering van de wapenen verscheen, toonde hij: een harnas, een rincraech of stalenkraech, een slachswaert en een spijets. Voorwaar iemand, die zijn mannetje stond.

Zerk 10

A(NN)O 1652 DEN 29 DESEMBER STERF DE EERSA(MEN) MAN IAN GERRIJTS VAN SVEINS(OVT 85) IAREN

A(NN)O 1630 DEN 18 SEPTEMBER STERF DE EERBAR(E) LOLCK WATSES D(OCHTEJ)R VAN PEINS SYN SIJF OVT 53 IAER
A(NN)O 1618 DEN 27 AVGUSTIJ STERF DE EERBARE TRIN MAVRIS D(OCHTEJ)R, DE WELKE OMTREN(T) 47 IAER WEDVE GEWEEST IS VAN SALIGE GERRIT PITTERS OVT 84 IAER EN LEGGEN HIER BEGRAVEN

Trijn Maurusdr., denkelijk een dochter van Mauris Pytersz., boer op Klein-Bryoutinga sate te Zweins, wordt in 1576 al als weduwe van Gerrit Pytersz. genoemd. Dat zij 47 jaren weduwe bleef was toentertijd een bijzonderheid, want meestal hertrouwde een weduwe. Hun zoon Jan Gerritsz. is ook boer te Zweins geweest. Hij trouwde met Lolck Watsesdr., een dochter van Watse Sierckz. op Groot-Tamminga Sate te Peins.

Zerk 11

ANNO 1672 den 18 MAERT IN IN DEN HEERE GERUST DEN EERSAMEN MAN FOEKE TIEPKES BROUWER OUT INT 33 IAER ENDE LEIT HIER BEGRAVEN

Foeke Tjepkes Brouwer is misschien de kleinzoon van Foecke Tjepkes Tolman, die op het tolhuis aan de Harlinger Trekvaart woonde.

Zerk 12

ANNO 1632 DEN 23 MARTSY STERF DIE EERBARE BERBER REINERS DO(CHTER), GERRIT TYALENS WIJF OUT 55 IAER ENDE LEIT ALHIER BEGRAVEN

Gerrit Tjallingsz. en Berber Reinersdr. bewoonden een boerderij te Zweins; verschillende malen komen ze als huurder en eigenaar van een deel van die sate voor.

Zerk 13

ANNO 1645 DEN 18 DECEMBRIS STERF DE EERBARE LIESBET SIMENS DOCHTER DIE HUISFROUE VAN JAN CLAESSEN OLT INT 35 IAER ENDE LEIT ALHIER BEGRAVEN

Jan Claesz. was in 1640 boer op Groot-Herema State te Zweins.

Zerk 14

ANNO 1618 DEN 7^{EN}IUNIUS STERF DEN EERSAMEN MAN DOUWE ICHANNIS ZO(ON) OUT OMTRENT 51 IAER ENDE LEIT ALHIER BEGRAVEN

ANNO 1661 DEN 11 OCTOBER STERF DE EERBARE EBEL JURENS DE HUIJSVROU VAN IOHANNES DOUWES OUDT 44 IAER ENDE LEIT HIER BEGRAVEN

Onbekend. Johannes Douwes. staat in 1640 als huurder van een boerderij te boek.

Zerk 15

ANNO 1795 DEN 20 JANUARIJ IS IN DEN HEERE GERUST ANTIE JANS IN DEN OUDERDOM VAN 16 JAAREN 14 WEEKEN EN LEIT ALHIER BEGRAVEN

Toen eerst myn oog het ligt aan sag
Lag ik al bloot voor deese slag
Die my onlangs getroffen heeft
En eens sal treffen al wat leeft
Antje Jansdr. werd 14 okt. 1778 geboren. Haar ouders, Jan Ymes en Antje Jarigs huurden er een boerderij, die als nr. 4 op het Stemcohier van Zweins voorkomt.

Zerk 16

ANNO 1645 DEN 11 APRIL IS GESTURVEN RIEMKE PIJTTERS DOCHTER DE HUISVROU VAN RUIERT SAECKLE Z(OON) OLT OMTRENT 44 JAER LEIT HIER BEGRAVEN
Ruut Saecklesz. wordt niet genoemd bij de bewoners van boerderijen in 1640.

De rouwborden

Wanneer een edelman of diens vrouw was overleden, werd er in de 17e eeuw voor de overledene een rouwbord vervaardigd. Dit bord, ruitvormig van vorm, werd ook wel "het wapen" genoemd. Zolang de overledene nog niet ter aarde was besteld, werd het rouwbord aan de poort opgehangen en bij

de begrafenis werd het door een paar die-naars aan het hoofd van de begrafenisstoet gedragen. Was de overledene in de kerk bijgezet, dan werd het rouwbord aan de kerkmuur gehangen.

De borden waren door een kistenmaker (meubelmaker) vervaardigd, terwijl vervolgens de schilder (niet de huisschilder, maar de kunstschilder) het wapen, de heraldische versierselen en het opschrift aanbracht.

Nu is het met de Zweinser rouwborden vreemd gesteld. Want deze erg oude borden (uit de 17e eeuw) behoren bij mensen, die niet te Zweins hebben geleefd en elders begraven liggen. Het heeft er veel van, dat toen de rouwborden in 1795 uit de kerken moesten worden verwijderd, dat de bezitter van Kingma State de rouwborden van de hem (of haar) bekende voorouders bijeen heeft verzameld, veilig op de zolders van het Slot heeft laten opbergen en na de

Franse overheersing ze hier in de kerk heeft laten ophangen. De borden hebben n.l. betrekking op voorouders van de bewoners van Kingma State.

Rouwbord 1

(met het wapen, waarin een dubbelkoppige adelaar met lillie).

Jr. Serapius va(n) Dixtra, old in zijn 70 jaar, overleden den 31 Julij 1669

Jr. Seerp (Serapius) van Dixtra was kapitein bij de infanterie en bewoonde met Eybertie van Ammama het slot Dyxtra te Huizum (tegenwoordig Rapenburg). Vroeger hing hier ook het rouwbord van Eybertie van Ammama in de kerk. Zij overleed in maart 1667. Dit laatste bord was toen al dermate slecht, dat het opschrift maar voor de helft te lezen was. De echtelieden werden te Huizum begraven en denkelijk is dit bord en het volgende uit de Huizumer kerk afkomstig.

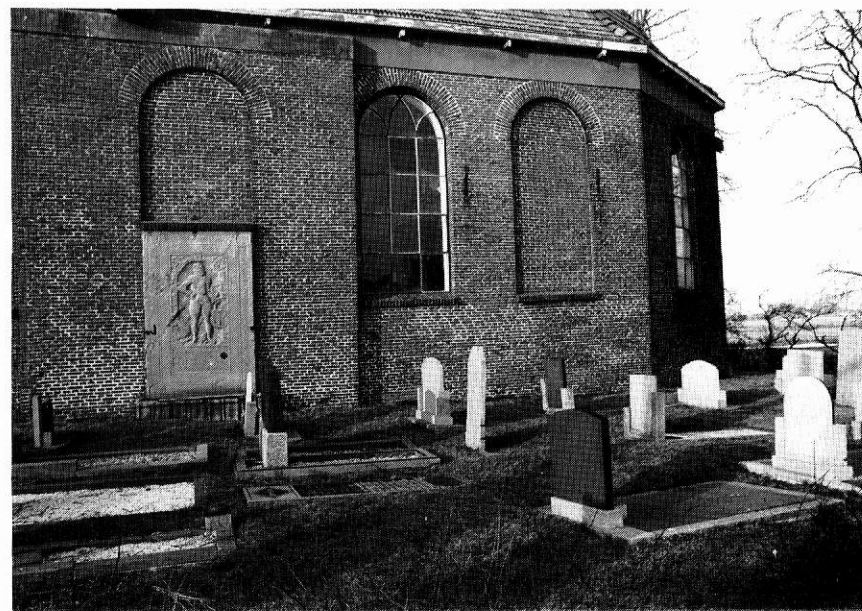

Foto van de zerk van Seerp Fetza van Adelen voor de restauratie tegen de zuidmuur van de kerk

Rouwbord 2

(eveneens met een dubbelkoppige adelaar en een lilië).
Juffrouw frouck Van Dixtra Overleden Den 1e May 1677

Frouck van Dixtra, dochter van Serapius van Dixtra en Eybertie van Ammama, trouwde in 1647 te Leeuwarden met Adigerus van Adius, advocaat-fiscaal in de admiraliteit van Harlingen. Ze zullen te Harlingen hebben gewoond. Het is bekend dat Frouck bij haar ouders in de kerk te Huizum werd begraven.

Rouwbord 3

(met een wapen, waarin 2 keren een ster en 2 keren een bloem; een anjer?).

Juffroue Maria van Adius oldt 28 ijaaren Obijt (= overleed) den 28 juni 1680

Maria van Adius, dochter van Adigerus van Adius en Frouck van Dixtra, trouwde met Paulus van Ghemmenich, burgemeester van Franeker, bouwmeester van Friesland en lid van de Staten-Generaal te 's-Gravenhage; Paulus was een zoon van Jacobus van Ghemmenich en Catharina Saecklesdr. Kingma. Geen wonder, dat Paulus van Ghemmenich in 1708 als eigenaar van Kingma State te boek staat.

Het huwelijk van Paulus en Maria bleef kinderloos, zodat het Slot naar Paulus' broer, Zacheus van Ghemmenich vererfde.

Rouwbord 4

(met een wapen, waarin o.a. 3 rode rozen).
Anno 1633 Obijt 3 febr. Aetatis suae 44
Alle rouwborden waren in de loop der tijd min of meer bijgewerkt. Dit was bij dit bord vrij storend, want onder het woord Aetatis waren flauwtjes sporen van letters zichtbaar. Bij voorzichtige verwijdering van de overschildering ter plaatse bleek, dat daar "Anno 1683" stond, met kennelijk oorspronkelijke letters en cijfers.

Hoewel het bord naamloos is, kan het wapen een aanwijzing vormen. Dit is het wa-

pen Loë en dit geslacht komt in de Friese genealogie maar in paar keren voor. Vrij spoedig was dan ook duidelijk, dat dit rouwbord werd gemaakt voor Hendrina Loë.

Hendrina van Loë trouwde 29 nov. 1661 te Koevorden met Matthijs Alefsz. van Idsinga. Hij was eerst secretaris van Barradeel en vervolgens lid van de Staten-Generaal en raad in de admiraliteit van West-Friesland en het Noorderkwartier.

Rouwbord 5

Eigenlijk is dit bord in het geheel geen rouwbord, maar (een gedeelte van ?) een bekroning op de balustrade (Heerma van Voss: van een orgel).

We zouden hierbij ook een pendant kunnen voorstellen, waarbij een rechtsgeplaatste leeuw twee alliantiewapens vasthoudt.

Het bord heeft na de restauratie enorm aan duidelijkheid gewonnen, zodat ook de kleuren van de alliantiewapens onder een helm met uitkomende adelaar veel sprekender zijn geworden.

De wapens zijn die van de geslachten Idsinga (klaverblad - roos - klaverblad) en Franckema (klimmende leeuw - 3 lilies - 3 rode hondekoppen).

Saecke Alefsz. van Idsinga trouwde 20 dec. 1649 met Cunira, de dochter van Franck Regnerusz. Franckema, secretaris van Weststellingwerf. Saecke werd advocaat-fiscaal in de admiraliteit te Harlingen en later ook nog lid van het college van Gedeputeerde Staten, evenals Adigerus en Adius, die we bij rouwbord 2 noemden. De borden 4, 5 en 6 zouden wel eens uit de kerk te Harlingen afkomstig kunnen zijn, omdat de Idsinga's daar lange jaren en in opeenvolgende geslachten hebben gewoond.

Saco van Idsinga en Coenira van Franckema lieten in 1681 hun testament opmaken, ze waren in 1649 getrouwd, zodat we kunnen afleiden, dat bord nr. 5 tussen 1649 en 1681 kan zijn vervaardigd.

Het kerkzegel van Zweins

Er zullen niet veel zijn, die vaak een kerkzegel onder ogen krijgen. Misschien is er een verzamelaar, die als hobby heeft deze vrij onbekende herkenningstekenen bijeen te brengen, maar veel kans is er niet. Er is na de laatste oorlog even een poging geweest om de collectinners te verenigen, maar het liep op een fiasco uit. Een klein aantal kerkelijke gemeenten heeft toen ook een nieuw zegel laten maken. Er moest immers een nieuw begin komen. Het is echter bij een prille poging gebleven.

In het grijze verleden was dat anders. Dat hangt ook samen met de plaats van de kerk, die toen min of meer als burgerlijke stand fungeerde. Zoals wij nu een verhuisbiljet nodig hebben en ons op het gemeentehuis moeten melden, zo moest men eenmaal naar dominee of pastoor. De attestatie, het bewijs van lidmaatschap en ook van goed zedelijk gedrag moest echt zijn en vandaar het zegel. Op den duur werd voor dit zegel, dat eerst in was, ook wel in zand en onder een ouwel en later in lak werd gegeven, een rubberstempel gebruikt. Tenslotte kreeg men de gedrukte formulieren. Maar toen fungeerde ook reeds de burgerlijke stand en had de attestatie aanmerkelijk in betekenis verloren.

Wij kunnen het ons haast niet meer voorstellen, dat zo'n attestatie meer dan een formaliteit was, maar achter het "verhuisbiljet" zat toch meer: de lidmaat, die de attestatie overreikte, gaf de nieuwe gemeente de kans om zijn doopceel te lichten. Bleek alles in orde dan mocht de nieuwe "ledemaat" naar het Avondmaal en ging voortaan de zorg van de gemeente ook naar hem uit.

Wie even denkt aan de armenzorg of het ontbreken daarvan, voelt dat dit belangrijk kon zijn. Zwakke broeders, verklaarde alcoholisten bijvoorbeeld of lieden, die het op wat men het zedelijk gebied noemde, niet zo nauw namen, kwamen onder de censuur, het kerkelijk toezicht en tucht te staan. Dat heeft niet altijd, maar soms toch ook wel

gewerkt. Wie de neiging mocht hebben op het verleden neer te zien moet toch ook eens denken aan de eenzaamheid, waarover vele moderne mensen klagen. Velen willen vrij zijn en schuwen tucht, maar in het oude begrip tucht zit ook het begrip leiding en hulp.

Het stempel is een afbeelding van het kerkzegel van de kleine Hervormde gemeente te Zweins. We zien de toren met zadeldak en daarboven een open helm van zijaanzicht met de helmversiering, boven op de helm de bijbel Gods Woord, het woord met de Boodschap van vrede, liefde en gerechtigheid. Rechtsonder in ruitvorm nogmaals een boek, het wetboek van de gerechtigheid. De ontwerper van dit zegel mocht in het jaar rechtspreken in de grietenij Franekeradeel te Zweins.

De ontwerper en tekenaar van dit zegel heeft willen zeggen, dat het de taak van de kerk en dus van de gemeente is om mee te helpen in een wereld vol strijd, vrede te brengen, liefde en gerechtigheid.

De gemeente is klein en er zullen niet vele attestaties van dit zegel voorzien de wereld ingaan. En toch... nee, helemaal zinloos is het niet. U, die het stempel ziet en er van leest denkt toch even: Zo zou het moeten zijn; allen zouden we eigenlijk vredemakers moeten wezen!

Misschien doen wij een ontdekking op een terpentocht in een kerkje, dat de eeuwen trotseerde. U kijkt verwonderd naar de vele rouwborden, de paar mooie grafstenen. U hebt veel onrust achter u gelaten. In en om de kerk is er vrede. Vooraf als u de wereld niet meeneemt en even deze stilte ontmoet kan u daaruit kracht toevloeien, de "pax", de vrede, waarvan het zegel spreekt.

Predikantenlijst van Peins en Zweins

- - 1611 Tarquinius Wibrandi of Tarquinius Mantgums, 5 september 1611 overleden.
- 1612 - 1661 Hero J. Wiarda, 5 juli 1661 te Peins overleden.
- 1661 - 1672 Petrus Mestrum, was priester te Oosterend geweest en is in februari 1672 overleden.
- 1673 - 1682 Hero Wiarda, als kandidaat gekomen en vertrokken naar Waaxens.
- 1682 - 1685 Johannes Horstenius of ter Horst, Henricus zoon, gekomen van Lippenhuizen en vertrokken naar Noordwolde.
- 1686 - 1735 Nicolaas Weslingius, overleden te Franeker.
- 1735 - 1764 Jan Jilleerts Jellema, als kandidaat gekomen en overleden 16 juni 1764.
- 1766 - 1775 Petrus Nota, gekomen van Oldeboorn en vertrokken naar Berlikum.
- 1775 - 1793 Benedictus Fredericus Jongsma, gekomen als kandidaat en vertrokken naar Oostwoud.
- 1794 - 1804 Haeble Potter, gekomen als kandidaat en vertrokken naar Kaap de Goede Hoop.
- 1805 - 1827 Bernardus Bekker, gekomen van Oudehorne en overleden 12 mei 1827.
- 1828 - 1829 Theodorus Martinus Laurman, Hugo Martinus zoon, gekomen van Herbaijum en vertrokken naar Winsum en Baard.
- 1829 - 1832 Gerard Busscher, als kandidaat gekomen en vertrokken naar Ried.
- 1833 - 1838 Carel Octairus Voget, als kandidaat gekomen en vertrokken naar Oostwold en Lagemeeden.
- 1838 - 1863 Bernardus Doorenbosch, als kandidaat gekomen.
- 1875 - 1880 R. Brink, gekomen van Ravenstein en vertrokken naar Oosterwierum.
- 1881 - 1884 W. C. van Senden G.H.z., gekomen van Vries en vertrokken naar Blitterswijk.
- 1884 - 1929 Vacant.
- 1929 - 1937 M. L. Onnes, vertrokken naar Baflo.
- 1938 - 1941 C. G. Scheepstra, vertrokken naar Cornjum.
- 1941 - 1948 J. G. de Jong, vertrokken naar Delft.
- In 1948 vacant, waarna de combinatie met Schalsum ontstaat.
- 1948 - 1953 Mevr. de Boer.
- 1954 - 1958 Mej. T. A. A. Jonker (vicarus).
- 1959 - 1963 H. Loffers.
- 1964 - 1968 H. S. F. Kemp, vertrokken naar Assen.
- 1969 - 1974 J. F. M. van Malssem, met emeritaat.
- 1975 - 1978 G. L. Y. Stokman, met emeritaat.
- 1979 - 1981 J. Burgen, gekomen van Schiermonnikoog, wegens ziekte met emeritaat.
- 1982 - Mevr. J. Schout, gekomen als kandidaat.

In de periode 1969 - 1974 is er een gecombineerde gemeente ontstaan met 8 dorpen, te weten: Boer, Dongjum, Peins, Ried, Schalsum, Schingen, Slappeterp en Zweins. De predikant(e) woont in Ried.

Geraadpleegde literatuur

Architektenburo R. Kijlstra, Beetsterzwaag: omslagtekening Kerk van Zweins.

Archief : N.H. Kerkvoogdij van Zweins.

Rijksarchief te Leeuwarden.

Frieslandpost, mei 1981.

J. Hepkema : Historische wandeling door Friesland.

S. ten Hoeve : Friese Preekstoelen.

J. Jongepier : Het Wenthin-orgel te Zweins.

Kunstreisboek voor Nederland.

D. J. van der Meer : Grafzerken en Rouwborden.

S. Lautenbach : Restauratie-rapport (1979 - 1981).

Voorlopige lijst der Nederlandse Monumenten, deel IX.

G. A. Wumkes : Stads- en Dorpskroniek.

Foto's : Fries Museum, Prentenkabinet.
Friesch Dagblad, fotograaf Andringa.
U. Zwaga.

Samengesteld door: U. Zwaga te Goutum.

Juni 1982.